

## PUNCTE DE VEDERE

### Însemnări despre școala japoneză<sup>1</sup>

Septembrie în Țara Soarelui Răsare... Zi luminoasă, umiditate mare, căldură de luna românească a lui cuptor. Mă îndrept, obosit de zborul transoceanic care m-a adus în insula Honshu, spre autocarul răcoros ce mă va conduce din ultramodernul aeroport Kansai, mai întâi spre Osaka - Veneția Japoniei, una dintre cele trei mari inimi industriale nipone -, apoi spre Kyoto și Kobe - primele foste capitale imperiale, tezaure de istorie, cultură și spiritualitate -, toate cele trei formând un megapolis de peste 18 milioane de locuitori... Autostrada șerpuiește pe pilonii săi, împlântați în Pacific, între albastrul impecabil al cerului și bleu-griul oceanului. Din loc în loc, pe mici insule artificiale, furnale, laminoare, uzine chimice ce par a funcționa singure, într-o curățenie impecabilă a incintelor...

După circa 10-15 minute de mers, străbat primele orașe-suburbii ale Osakăi și, șocat, sâmbătă fiind, văd o mulțime de școlari cu ghiozdane în spate, apoi elevi mai măricei, dar și alții mai mari, îmbrăcați în uniforme frumoase, diferite însă, probabil - gândeam eu atunci - în funcție de școală.

Fac un popas în centrul Osakăi. Sunt copleșit de măreția, frumusețea și ingeniozitatea arhitecturii moderne, care păstrează totuși elementul tradițional nipon! La tot pasul, scuaruri încărcate de flori multicolore și pomi al căror verde aprins, emanând sănătate, este în disonanță cu zăpușeala moleșitoare... Curtoazie și politețe desăvârșite în magazine, cum rar mai poți găsi!

Ajung în Kobe, un oraș superb ce coboară dinspre muntele Rokko spre țărmul golfului Osaka al Pacificului. O feerie de culori și vegetație, un bun-gust arhitectonic total, o armonie desăvârșită a ordinii și a unei vieți tihnite, în ciuda agitației, conștiinciozității și preciziei de ceas a muncii japonezilor. Străzile sunt invadate de adolescenți frumoși, toți îmbrăcați în uniforme elegante, asortate chiar și cu gențile de școală... Aflu că ei sunt liceeni și că, fiind sâmbăta, programul este mai scurt decât în timpul săptămânii, când orele de școală se încheie seara târziu. Uniformele sunt diferite, căci fiecare liceu sau colegiu are tradiția și mândria lui, iar adolescenții sunt mai mulți ca oriunde, căci în Kobe există unele dintre cele mai vechi și renumite astfel de instituții japoneze. Elevii sunt îmbrăcați într-o varietate atrăgătoare de uniforme diferit colorate și croite... Ei se îndreaptă discutând liniștit, fără să-i deranjeze pe ceilalți trecători și fără să râdă sau să strige asurzitor... Acasă îi așteaptă părinții aflați deja în week-end de vineri, adică de aproape o zi.

Mă îndrept spre portul Kobe (trecând pe lângă memorialul ridicat în amintirea celor aproape 6 500 de victime ale groaznicului cutremur din 1995), care secole de-a rândul a fost cel mai puternic port al Japoniei, aducându-i chiar măreția de capitală

---

<sup>1</sup>Începând cu acest număr de revistă, deschidem o nouă rubrică - *Puncte de vedere*. Invităm publicul să trimită redacției materiale cu opiniile personale privind învățământul românesc, în particular cel matematic. Autorii sunt rugați să evite pe cât este posibil accentele polemice și conotațiile politice.

niponă cale cam de trei sferturi de veac. Admir tenacitatea locuitorilor din Kobe, care au refăcut ceea ce s-a distrus în orașul lor în acel an 1995, totul fiind acum într-un stil omogen, super-modern, prin clădiri cu înălțimi de minimum 30 de etaje, dar cu trăsături tipic nipone!

Îmi continui drumul către Kyoto, orașul străbătut de legendarul râu Kamogawa, capitala cea mai importantă a imperiului nipon, dintre 794 și 1868. Kyoto - oraș al grădinilor tradiționale și al grădinilor Zen, orașul celor peste 2 000 de temple și al celor 25 de muzee! Sunt din nou surprins de numărul mare al elevilor, adolescenților și tinerilor japonezi, ce așteptau ordonat la ușile acestora să intre sau care vizitau deja cu aplecare, cu sfială și mult interes istoria, cultura străveche, precum și spiritualitatea țării lor!

Toate aceste prime observații simple, relative la populația studioasă a Japoniei, mi-au stârnit interesul să aflu și mai ales să înțeleg mai mult din modul devenirii acestei nații educate în mitul pentru muncă, corectitudine, politețe și curtoazie. În peregrinările mele nipone am căutat mereu să înțeleg cum de s-a putut ca un popor atât de ingenuncheat la sfârșitul celui de-al doilea război mondial să depășească respectivul moment și apoi să devanseze cu mult pe cele mai avansate state ale lumii. Iar acum, când am înțeles fenomenul, pot spune că miracolul ce a adus progresul și prosperitatea Japoniei constă în *calitatea excepțională a sistemului său de învățământ*. Încă din anii '60 ai veacului trecut, guvernele nipone au alocat frecvent între 5% și 6% din PIB unui progres rapid al calității învățământului țării; chiar în perioada de criză din ultimii trei ani, acest procent nu a fost niciodată mai mic de 3,5%.

Școala japoneză este dură, căci în primii 6 ani de învățământ primar elevii trebuie să ajungă să cunoască toate cele 6 000 caractere uzuale ale scrierii nipone; restul celor încă peste 4 000 este destinat numai aceluia ce vor alege o carieră umanistă relativă la literatura și arta veche, cu mii și mii de opere literare - între care romanul clasic nipon, cu 54 de volume, scris încă din secolul al XI-lea!

La școală se merge de dimineață de la 8 și până seara pe la 18, studiul este intens și riguros, cu o pauză de masă la prânz. Clasele sunt de băieți, de fete și rareori mixte. La școală se merge și sâmbăta, când părinții sunt liberi, iar duminica sunt concursurile sportive, artistice, literare și științifice! În plus, părinții cu stare acordă copiilor lor, spre binele acestora, ore de meditații la orice consideră că le este util. Este important de știut că profesorii renumiți din orice oraș au în orarul lor cotidian elevi chiar între orele 23-24; învățăceii de la miezul nopții sunt repede duși acasă de părinți, pentru că în ziua următoare ei trebuie să ajugă la școală la ora 8, iar aici disciplina este sfântă și respectată, începând cu uniforma școlii. Aceasta este mai toată ziua purtată de elevi, fără ca ei să se rușineze că-s la fel îmbrăcați. În Japonia nu contează decât *mobilara adecvată a minții copiilor, adolescenților și tinerilor!* Este extraordinar de educativ faptul că în Țara Soarelui Răsare la sfârșitul programului de studiu *elevii, alături de profesorii lor, fac întreaga curățenie a școlii*, în acest mod fiindu-le inoculat cultul pentru muncă, ordine, curățenie și disciplină! Am rămas uimit de faptul că la încheierea unei serbări câmpenești, cu mii de participanți, nu am văzut nicio urmă de hârtie pe jos!

Sistemul de învățământ nipon are două componente: cel public, majoritar și cel privat, minoritar. Ambele sunt elitiste, în orice oraș poți găsi măcar o școală privată.

Școlile private sunt adresate familiilor ce dispun de mijloace materiale sporite, care vor un program de studiu mai cuprinzător pentru copiii lor și care să conțină și orele de meditații pe care le-ar fi oferit acestora, dacă i-ar fi înscris în sistemul public. În astfel de școli, sâmbăta se învață tot până la orele 16 sau chiar 18, iar uneori și în puținele sărbători legale japoneze.

După primele 6 clase primare, există 3 ani de gimnaziu și alți 3 ani de liceu, încheiați cu un bacalaureat, care este un examen riguros și dur, pentru că este proba maturității educaționale. Școala japoneză se află într-o permanentă evaluare a elevilor. La sfârșitul fiecărui an școlar, i se arată familiei care este locul copilului său. Dacă acesta are performanțe slabe, este îndrumat spre o școală publică sau privată de nivel redus. În fiecare orăș există și școli private slabe, destinate elevilor leneși sau puțin dotați, pe care familia vrea să-i vadă cu un ciclu terminat, dar care la final vor fi obligați să se îndrepte spre anume meserii manuale, conform aptitudinilor ce le au și care sunt certificate de documentele școlare. Admir un astfel de *sistem arborescent eliminatoriu*, pentru că prin el se asigură parcursul corect al fiecărui elev, în funcție de *calitatea intelectuală nativă și munca depusă!* Căci natura nu i-a creat pe toți semenii la fel de înzestrați și, astfel, nu toți sunt egali ca dotare intelectuală! Tocmai din acest motiv *nu pot fi de acord cu sistemul Bologna*, care vrea o egalizare a tuturor tinerilor! În Europa comunitară se admit ca studenți, prin metode pur formale (adică admiteri pe dosare!), tineri slab pregătiți, unii dintre ei aproape analfabeți. Aceștia din urmă, fără niciun efort intelectual prealabil, doar pentru că dețin „inscrisurile doveditoare” cerute de un *sistem universitar pur formal*, vor mai primi la încheierea unui stagi de trei ani de studiu niște „diplome”, pe care vor avea pretenția să le și folosească...

În general, bacalaureatul japonez conține examinări la minimum cinci discipline, acestea fiind eliminatorii. Posesorii unui bacalaureat acced, prin concurs serios, în universitățile publice sau private. Cu observația că taxele în instituțiile private de renume sunt foarte mari, studenții admiși în ele sunt printre cei mai performanți, lor asigurându-li-se la obținerea diplomei cele mai bune posturi. Și nu trebuie uitat faptul că în universitățile japoneze numărul orelor de studiu în cadrul programelor facultăților este cel puțin dublu decât oriunde în lume!

Japonia îmi arată mereu că excelența și succesul societății nipone constă, înainte de toate, în *buna administrare a sistemului său de învățământ!* Avera acestei țări nu provine din bogățiile naturale lăsate de zei, care sunt modeste, și nici din ținutul său muntos activ vulcanic, situat în apropierea lanțului de foc al Pacificului, ci din forța poporului ei, forță ce răzbate dintr-o spiritualitate netrâmbițată peste tot (aproape toți locuitorii săi sunt budiști zen încă de la anul 581 î.H.) și dintr-o educație de înaltă clasă pusă cu multă conștiință în practică și ridicată la nivel de politică de stat.

Experiența unică a Țării Soarelui Răsare este un exemplu profitabil pentru noi în scopul reformării învățământului în profunzime, pentru eradicarea unor mentalități păguboase, având ca finalitate revirimentul învățământului românesc.

***Prof. univ. dr. Laurențiu MODAN***  
*Asociația europeană a cadrelor didactice*  
*Secțiunea națională română*